

Detta dokument sammanfattar kortfattat de presentationer som gjordes under den första dagen av SADs årliga konferens, som i år hölls i hybridform i Uppsala 21-22 oktober.

Anders Hammarberg

SADs ordförande Anders Hammarberg berättade om den verksamhet som SAD haft under det gångna året. Många aktiviteter har uteblivit på grund av den rådande pandemin, men i samarbete med CERA arrangerade SAD ett minnesseminarium för Claudia Falke. I början av hösten genomförde även SAD en två veckor lång forskarutbildningskurs med fokus på biopsykosociala perspektiv på beroendesjukdom. Doktorandkursen gavs på distans via KI och var mycket uppskattad av deltagarna.

Mats Ramstedt, CAN - Alkohol- och drogutvecklingen i Sverige

Mats Ramstedt presenterade data som visade att sedan 2004 har alkoholintaget minskat från nästan 11 l/år, till 8.5 l/år, vilket motsvarar 11 glas per vecka. Minskningen har framför allt skett bland män, där konsumtionen har minskat i alla åldersgrupper förutom de äldre (över 65 år). Hos kvinnor ökar konsumtionen hos äldre, minskar hos yngre, medan den ligger stabilt hos medelåldern. Detta har resulterat i att män och kvinnor dricker mer lika. Hos unga (gymnasiet) har alkoholkonsumtionen halverats sedan 2004. Samma trend ses hos de som går i 9an. Alkoholindex (dödsfall med alkohol som bidragande/underliggande orsak), har minskat sedan 2004, och följer konsumtionsmönstret fram för allt för männen. Cannabisanvändning, och framför allt frekvensen, har ökat bland män men inte bland kvinnor. Cannabisanvändningen är även lägre bland kvinnor jämfört männen. Dödlighet på grund av cannabisanvändning ökade fram till 2015 för båda män och kvinnor, därefter har den minskat något. Även en ökad dödlighet för narkotika har noterats fram till 2015, för att sedan minska. Dock följer inte våldsrelaterade tillfällen detta mönster. Man ser ännu inga tydliga pandemieffekter på användning.

Anna Jönsson och Sara Gustafsson, Rättsmedicinalverket - Droger och dödlighet

Anna Jönsson och Sara Gustafsson som jobbar vid Rättsmedicinalverket berättade att de analyserar runt 5500 misstänkta dödsfall varje år, där ungefär hälften visar sig ha en naturlig dödsorsak. Män står för majoriteten (79%) av de drogrelaterade dödsfallen, och dödligheten för droger har legat konstant under 2012-2020 för sedativa, opioider, antidepressiva, och antiepileptika. Dock har dödsfallen kopplade till centralstimulantia ökat, fram för allt för kokain. Flest dör av sedativa läkemedel (tex bensodiazpiner), därefter opioider. De drogrelaterade dödsfallen är delvis åldersberoende, med ett högre antal dödsfall i åldersgruppen 20-30 år, men även i åldersgruppen 45-55 år, vilket delvis återspeglar skillnader mellan könen. Anna Jönsson och Sara Gustafsson avslutade med att berätta att mer än var tredje individ i åldersgruppen 50-69 år som dör i ett druckningstillbud har en alkoholpromille på över 2.0.

Ana Domi, Göteborgs universitet – Sub-dimensions of alcohol use disorder in rodents

Ana Domi beskrev hur hon använder operant självadministrering för att studera både biologiska och psykologiska perspektiv på råttors alkoholkonsumtion. Genom att utvärdera flera olika beteenden hos råttorna, som hon sedan kopplar till diagnoskriterier för DSM-5, skapar hon en mer kliniskt relevant djurmodell av alkoholmissbruk. Bland annat utvärderar hon hur motiverade råttorna är att dricka alkohol, och om de fortsätter ha ett högt alkoholintag trots negativa konsekvenser. Resultaten relateras även till andra beteendedata

där bland annat anxiogent beteende och utforskande beteenden utvärderas. Efter avslutade beteendeförsök analyseras nervcellsaktivitet i ett antal hjärnregioner som tros vara av betydelse för beroendeutveckling. Ana Domis preliminära data visar att djur som uppfyller flera kriterier för alkoholmissbruk också uppvisar förändrad nervcellsaktivitet i amygdala, en viktig hjärnregion kopplade till emotionella processer.

Irene Perini, Linköpings universitet- Transcranial magnetic stimulation – a new treatment for alcohol use disorder?

Irene Perini visade data från två studier där transkraniell magnetstimulering (TMS) använts. TMS är en icke-invasiv metod där man använder ett magnetfält för att aktivera eller inaktivera ett hjärnområde. I de två studierna har de studerat hur aktivering av antingen insula eller cingulate påverkar bland annat alkoholintag, och sug för alkohol hos personer med alkoholberoende. Personerna inkluderade i studierna hade ett AUDIT runt 25. I den ena studien, där insula aktiverats, påverkades inte alkoholintag (självrapporterat intag eller biomarkörer), eller suget för alkohol. I studien där cingulate stimulerats med TMS, fanns det vissa tendenser till att alkohol-relaterade (sug, återfall) beteenden minskade hos personer med alkoholberoende.

Anders Printz – regeringens särskilda utredare för Samsjuklighetsutredningen

Anders Printz redogjorde för huvuddragen i utredningens uppdrag och förslag. Förslagen kan sammanfattas enligt följande: Hälso- och sjukvården bör ansvara för all behandling av skadligt bruk och beroende; Behandling av skadligt bruk och beroende måste samordnas med behandling av övriga psykiatriska sjukdomstillstånd; Kommunernas socialtjänst bör fokusera på sitt kärnuppdrag som är att främja ekonomisk och social trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktivt deltagande i samhällslivet, samt att frigöra och utveckla resurser; Lägre trösklar och bättre samordning för insatser till personer med stora behov; Sprututbyte ska ges av alla regioner och utvecklas till lågtröskelverksamheter som ska främja psykisk och fysisk hälsa; Regioner och kommuner ska gemensamt bedriva en samordnad vård- och stödverksamhet.

Efter presentationen följde en 45 lång frågestund.

Utdelning av Systembolagets resestipendium till minne av Bertil Göransson

Årets stipendium på 30.000 SEK gick till doktorand Ola Siljeholm vid Karolinska Institutet för forskningsprojekt kring anhöriga till personer med alkoholproblem, med fokus på barn och ungdomars situation. Vice ordförande Louise Adermark delade ut priset och läste upp motiveringen författad av professor Hanne Tønnesen.

Doktorand Ola Siljeholm och vice ordförande Louise Adermark.